

Dolgozat címe: Fiatal gazda támogatás és a hozzá kapcsolódó várakozások

A dolgozatot készítő hallgató neve: Pandur Ránka Radovánka

Szak, képzési szint és munkarend megnevezése: Vidékfejlesztési agrármérnöki MSc szak, levelező

Intézet/tanszék megnevezése: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Belső témavezető: Dr. Szabó Kinga, egyetemi docens, MATE Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Témám áttekintést ad a fiatal gazda támogatásról, jelentőségéről és a hozzá kapcsolódó várakozásokról. A szakirodalmi áttekintésben legelőször a Közös Agrárpolitikát mutatom be, az agrártámogatásokkal együtt. Ezt követően bemutatom az EU és hazánk gazdálkodására vonatkozó legfrissebb adatokat, kitérve a gazdálkodók korösszetételére, a szakképzettségre a mezőgazdaságban, valamint a fiatal gazda támogatásra. A legújabb támogatási periódus (2023-2027) részleteit is ismertetem, kiemelve a fiatal gazda támogatást. Primer kutatásom során 10 fiatal gazdával készítettem mélyinterjút, az összefüggésvizsgálatokhoz R Studio-t, a klaszterelemzéshez pedig IBM SPSS programot használtam. A megkérdezettek 60%-a férfi, míg csak 40%-a nő, ezzel is alátámasztva az EU-s és hazai eddigi arányokat, azaz, hogy több férfi gazdálkodó van. A gazdák tevékenységüket mind egyéni őstermelői formában végzik, a kedvező adózási mód miatt is. Gazdaságuk fő profilja a növénytermesztés (melléktevékenységként valahol megjelenik az állattenyésztés és mezőgazdasági szolgáltatás, de ezek aránya igen csekély). Őstermelői tevékenységüket 70%-uk főállásban végzi, 30%-uk mellékállásban. A gazdálkodók 10%-a 30 hektárnál több területet művel, 20%-a 11-19 hektár között gazdálkodik, 30%-a kevesebb mint 10 hektáron és 40%-a 20-29 hektár közötti területen. A fiatal gazdák tevékenységének megkezdésében, illetve folytatásában számos nehézséget soroltak fel: a földhöz való jutás lehetőségét, a jogszabály változást/bürokráciát, a pályázatok megnyerésének nehézségeit, a hitelhez való jutás nehézségeit, az időjárási szélsőségeket, az értékesítési árak ingadozását, a magas input árakat és a szakképzési rendszer hiányosságát. A megkérdezettek 50%-a kizárólag aranykalászos gazda végzettséggel rendelkezik, 40%-uk valamilyen felsőfokú végzettséggel is rendelkezik, 10%-uk pedig még felsőfokú tanulmányokat folytat. A gazdálkodás megkezdésében 70%-uknál a családi motiváció állt a háttérben. A

támogatások meglétének 70%-uk tartotta fontosnak, hiszen biztos anyagi forrásnak tekintenek rá. 30%-a a megkérdezetteknek nem tartja fontosnak a támogatásokat, mellékjövedelemnek tekintenek rájuk. A gazdálkodók 70%-a csak új támogatási formát tudott eddig igénybe venni. 80%-uk I. pilléres fiatal gazda támogatást vett eddig igénybe, de még tervez II. pillérest is. Fennmaradó részük vagy még nem vett igénybe támogatást, vagy csak I. pillérest támogatást igényelt. A gazdálkodók 50%-a szerint fiatal gazdák számának alakulására hatással van a támogatás, mert ha nem lenne, akkor a számuk csökkenne, míg 20%-uk úgy gondolta, hogy nincs összefüggés a támogatás és a fiatal gazdák számának alakulása között. A megkérdezettek 30%-a az új támogatási periódusról (2023-2027) úgy vélekedett, hogy jobb, mint az eddigiek, de szigorú és magas a szankcionálási lehetőség. 40%-uk ezekkel nem értett egyet, rosszabbnak gondolják az új támogatási rendszert, szigorúbbnak látják, úgy vélik, hogy magas szankció lehetőséget rejt magában és sokkal több dokumentálási kötelezettséget jelent a gazdálkodónak. Az összefüggésvizsgálat során azt találtam, hogy magas korreláció, markáns kapcsolat van a fiatal gazda támogatás miatt lett fiatal gazdák és a támogatás fontossága között, valamint a fiatal gazda támogatás miatt lett fiatal gazdák és az új támogatási rendszer megítélése között is. A korrelációs vizsgálatot követően, klaszterelemzést készítettem, amely során három csoportba rendeztem a megkérdezett fiatal gazdálkodókat. Az első klaszter, a fiatal gazda támogatás miatt lett fiatal gazdák csoportja, akiknek kizárólagosan a többlettámogatás lehívás a céljuk. A támogatásokat fontosnak vélik, a fiatal gazdák számának alakulásában a támogatása megléte fontos, támogatás nélkül csökkenő tendencia fog jelentkezni a számukban. Az új támogatási rendszert, kedvezőbbnek találják. A második klaszter tagjai azok a fiatal gazdák, akik családi gazdaságból váltak ki, a fiatal gazda többlettámogatás lehívás miatt. A támogatásokat ugyan fontosnak vélik, úgy vélekednek, hogy nincs összefüggés a támogatások és a fiatal gazdák számának alakulása között. Az új támogatási rendszer szerintük jobb és rosszabb is, mint az eddigiek: jobbnak vélik, mert több lehetőséget nyújtanak a gazdáknak, de rosszabbnak is vélik a szigorítások, szankció lehetőségek miatt. A harmadik ilyen klaszter, a fiatal gazda támogatás miatt lett fiatal gazdák csoportja, akiknek a gazdálkodáshoz már más tevékenységből van anyagi háttere. A támogatások meglétét a gazdálkodásban egyáltalán nem tartják fontosnak. Úgy gondolják, hogy a fiatal gazdák száma kezdetben növekvő, majd csökkenő tendencia fog megmutatkozni a támogatások függvényében. Véleményük, hogy az újonnan bevezetett támogatási rendszer kedvezőtlen, nem jobb az eddigiekhez képest (sokkal szigorúbb, magas szankció lehetőséget tartalmaz és rengeteg terhet ró a gazdálkodókra a dokumentálásban).